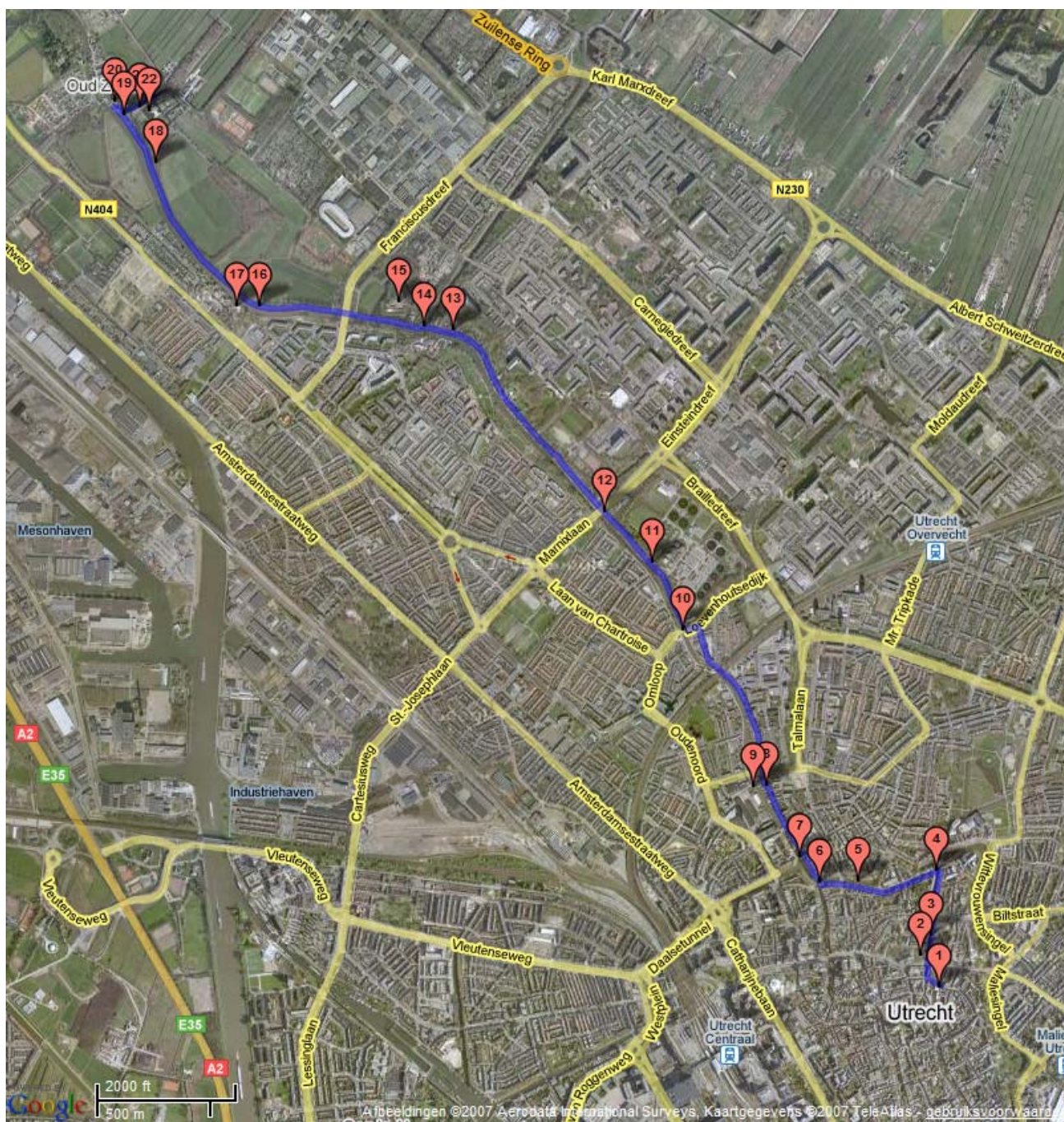

Fietsroute Zomer op Zuilen

Van het winterhuis aan de Kromme Nieuwegracht langs de Vecht naar Slot Zuylen

Slot Zuylen, Tournooiveld 1, 3611 AS Oud-Zuilen
www.slotzuylen.nl

1. Kromme Nieuwegracht 3-5

Vanaf de 17e eeuw diende dit pand aan de Kromme Nieuwegracht als winterhuis voor de bewoners van Slot Zuylen. In 1744 kocht Diederik Jacob van Tuyll het naastgelegen pand erbij; hij liet de architect Jacob Marot er één geheel van maken met een natuurstenen gevel. Enkele jaren later moderniseerde Marot Slot Zuylen. Ook de schrijfster Belle van Zuylen bracht aan de Kromme Nieuwegracht de winters door. Bij de deur (nu van Instituut Schoevers) is een plaquette aangebracht met een citaat van haar: 'Ik vraag niet om vrijheid van denken. Die heb ik.'

Rechtsaf: Keistraat, rechtdoor: Drift

2. Janskerkhof

Het Janskerkhof was oorspronkelijk de begraafplaats van de in de 11e eeuw gestichte St. Janskerk. De omringende huizen behoorden tot de immunitet van St. Jan (zelfstandig kerkelijk machtsgebied waar kanunniken wonen). In de 17e eeuw was het Janskerkhof een park waar 's avonds veel wandelaars kwamen, voor wie de blinde fluitist Jacob van Eyck speelde. Het Janskerkhof werd een van de meest gewilde plekken om te wonen voor de elite, blijkens de monumentale woonhuizen. Sinds 1835 wordt hier elke zaterdag een bloemen- en plantenmarkt gehouden.

3. Paleis aan de Drift

In de monumentale panden aan de Drift woonden in de 18e eeuw rijke kooplieden en adellieden, waaronder ongetwijfeld bekenden van de familie Van Tuyll van Serooskerken. In 1807 liet koning Lodewijk Napoleon een aantal panden aan de Drift tot koninklijk paleis maken. De voorgevels bleven staan maar de interieurs werden doorgebroken; achteraan verrees een nieuwe vleugel met balzaal. Lodewijk wilde Utrecht tot hoofdstad maken van het door de Franse bezetters gestichte koninkrijk. De 'Konijn van Olland', zoals hij zichzelf noemde, veranderde al binnen een jaar van plan toen hij het Paleis op de Dam in handen kreeg. In 1811 verbleef keizer Napoleon nog kort in het Utrechtse paleis. Na een verblijf van Tsaar Alexander in 1814 werd het complex opgesplitst.

Rechtdoor: Plompetorengracht

4. Plompetorenbrug

Bij de Plompetorenbrug komt de Plompetorengracht, het verlengde van de (Kromme) Nieuwegracht, uit in de stadssingel. Als de familie van Tuyll, of hun spullen, per schip naar Slot Zuylen reisde vanaf de Kromme Nieuwegracht, verlieten zij hier de stad. Brug en gracht danken hun naam aan de Plompetoren, een van de verdedigingstorens van de stad die hier tot ca. 1830 stond.

Linksaf: Van Asch van Wijckskade

5. Singel

De stadssingel vormde met de wallen, muren en poorten de vesting Utrecht. De eerste omwalling dateert van kort na 1122, toen Utrecht stadsrechten kreeg. In 1551 werden door Karel V bolwerken toegevoegd. Toen rond 1830 de verdedigingsfunctie verdwenen was, werden de poorten gesloopt en de muren geslecht. De landschapsarchitect J.D. Zocher ontwierp een plantsoen op de plaats van de wallen, waarvan nog veel terug te vinden is. Opdrachtgever was burgemeester Van Asch van Wijck, waarnaar de singelkade is vernoemd. In diezelfde periode ontwierp Zocher een Engelse landschapstuin voor Slot Zuylen in dezelfde stijl.

6. Weerdpoort

De Weerdpoort was een van de vier Utrechtse stadspoorten. Hier verliet men de stad richting de Bemuurde Weerd, de Vechtstreek en Amsterdam. Per koets op weg naar Slot Zuylen en vice versa passeerde de familie Van Tuyll dus regelmatig deze poort. Nadat de stadsmuur al enige tijd gesloopt was, werden in 1862 als laatste de twee ronde torens van de Weerdpoort afgebroken. De funderingen en kelders bleven gedeeltelijk bewaard.

Rechtsaf: Bemuurde Weerd Oostzijde

7. Weerdsuis

Bij de Weerdsuis begint de Vecht. De schutsluis is in de Middeleeuwen aangelegd om de waterstand in de stadsgrachten op peil te houden. Rond de sluis ontstond een ommuurde voorstad: de Bemuurde Weerd. Alle scheepvaart vanaf de Vecht de stad in passeert deze sluis. Dit moet dus ook gegolden hebben voor de schuiten met huisraad van de bewoners van Slot Zuylen bij hun halfjaarlijkse verhuizingen.

Rechtdoor: Lauwerecht

8. Lauwerecht

Lauwerecht, waar het Zwartewater in de Vecht uitmondt, kent vanouds veel bedrijvigheid, nadat die uit de stad zelf was verdrongen. Het industrieel erfgoed hier bestaat o.a. uit twee panden van de voormalige Houthandel Koker. Op nummer 10-14 een 18e-eeuwse houtloods, waarvan de voorgevel en draagconstructie nog gaaf zijn, en op nummer 24 de houtzagerij uit ca. 1880. In de loods zijn nu kunstenaarstaliers gevestigd, in de zagerij een zeefdrukkerij.

9. Zijdebalen

Vanuit de doodlopende Brugstraat, waar vroeger de Knollenbrug lag, ziet men de overzijde van de rivier. Weinig herinnert daar meer aan het vermaarde buiten dat hier ooit lag, een soort Versailles langs de Vecht. Het huis Zijdebalen werd rond 1681 gebouwd door Jacob van Mollem, samen met een zijdefabriek. De fabriek, die ruwe zijde uit Azië verwerkte tot garen, draaide op één waterrad. Tsaar Peter de Grote kwam in 1711 dit industriewonder bekijken. De zaken gingen zo goed dat Jacobs zoon David één van de rijkste tuinen van het land kon aanleggen met lanen, priëlen, vijvers en beeldengroepen. Er was ook een bordes, labyrint, orangerie, theater, triomfboog, speelhuis, schelpengrot en hertenverblijf... Na de sloop in 1816 werd het landgoed een tuinderij. Op de hoek van de Zijdebalenstraat staat één overgebleven tuinderswoning.

Rechtdoor: Anthoniedijk. Linksaf: Loevenhoutsedijk

10. Rode Brug

De Rode Brug markeert het einde van het gekanaliseerde deel van de Vecht. De kanalisatie vond plaats in de 14e eeuw, nadat eerst de singels en grachten binnen de stad (ook voormalige rivierlopen) waren rechtgetrokken. Al sinds de 17e eeuw is de naam Roode brug in gebruik, wat moeilijk op iets anders kan wijzen dan de kleur. De huidige ophaalbrug dateert uit ca. 1890, net als het brugwachtershuisje in chalet-stijl. Tegenwoordig dient de Rode Brug door z'n toepasselijke naam als informele aanduiding voor het nabijgelegen prostitutiegebied in de woonboten langs het Zandpad.

11. Joodse begraafplaats

Achter het poortgebouw met aula en beheerderswoning ligt de Israëlitische begraafplaats. Joden mochten pas vanaf 1788 in Utrecht wonen. Tot dat jaar waren zij gevestigd in buurgemeenten als Maarssen, omdat ze wel in Utrecht handel konden drijven. In 1792 kreeg Utrecht een synagoge aan de Springweg. In 1808 werd de joodse begraafplaats aan het Zandpad aangelegd; tot dan werden de overledenen begraven op de begraafplaats Maarssen. De 800 grafstenen zijn in 2004 door vrijwilligers opgeknapt.

12. Sisters in paradise

Hoewel prostitutie van alle tijden is, zouden de Vechtreizigers van vroeger vreemd opgekeken hebben van de drukte rond de woonboten aan het Zandpad. Aan de onderzijde van de Marnixbrug, midden in het prostitutiegebied, is een kleurrijk tegeltableau aangebracht door de kunstenaressen Berkman & Janssens, met de titel *Sisters in paradise*.

Rechtdoor: Vechtdijk

13. Roosendaal

Een theekoepel en een toegangshek uit 1705 is al wat rest van de voormalige buitenplaats Roosendaal. Het laatste deel van het huis zelf is in 1970 afgebroken. Het oorspronkelijke classicistische gebouw werd rond 1680 gebouwd en had een tuin van 4 hectare met vijvers en een laan. In de 18e eeuw woonden hier de provinciale muntmeester en een kannunnik van St. Jan, beiden ongetwijfeld bekend bij de familie Van Tuyll. De overblijfselen maken nu onderdeel uit van Park Vechtzoom.

14. Gedenkteken Belle van Zuylen

Waar de Klopdijk en Vechtdijk samenkomen is aan de brug een gedenksteen aangebracht voor Belle van Zuylen, die pendelend tussen Utrecht en Slot Zuylen dit punt regelmatig passeerde. Het citaat rond het silhouet van Belle luidt: *Je n'ai pas les talents subalternes*, oftewel: ik heb geen talent voor ondergeschiktheid. Het komt uit een brief aan de Schotse schrijver James Boswell, die in Utrecht studeerde en regelmatig op het kasteel te gast was.

15. Fort aan de Klop

Het Fort aan de Klop is van 1819 tot 1850 gebouwd als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Ook eerder was deze strategische plaats in de verdediging van Utrecht al versterkt met een wal (1629) en een schans (1787). De naam dankt het fort aan de nabijgelegen herberg De Klophamer. Dit 17e eeuwse pand staat nog steeds op de hoek van de Klopdijk en de Vechtdijk. Het is niet ondenkbaar dat de bewoners van Slot Zuylen hier soms halt hielden, zoals vele reizigers langs en over de Vecht.

Rechtdoor: Vechtdijk

16. Jaagpad en jaagpaal

De Vecht was eeuwenlang een druk bevaren route voor trekschuiten. Deze werden getrokken door paarden of mensen over het jaagpad langs de oever. Langs de jaagpaden stonden bij scherpe bochten rolpalen, ook wel jaagpalen genoemd. Het touw naar de trekschuit liep langs de ronddraaiende paal, zodat het schip niet tegen de kant werd getrokken. In het voorjaar van 2007 is het oude jaagpad langs de Vecht opnieuw aangelegd. Ook is er een replica van een jaagpaal geplaatst met een informatiebord erbij. Het is hier makkelijk voor te stellen hoe een trekschuit de bezittingen van de familie Van Tuyll naar hun buiten vervoerde.

17. Daalwijck

Daalwijck is in de 17e eeuw gebouwd als buitenhuis bij een dakpannenbakkerij langs de Vecht. In 1830 is het huidige pand gebouwd in classicistische stijl. Kort daarna werd de pannenkokerij een steenfabriek, en in 1912 werd er een borstelfabriek gevestigd! Van 1930 tot de opheffing van de gemeente Zuilen in 1954 diende Daalwijck als gemeentehuis. Aan het begin van die periode was de kasteelheer van Slot Zuylen, F.C.C. Baron van Tuyll van Serooskerken, burgemeester van Zuilen.

18. Kleibos

Van al het groen dat reizigers langs de Vecht in vroeger eeuwen passeerden, is weinig meer over. Een uitzondering vormt het Natuurgebied Zuilen. Dit is gedeeltelijk een uniek kleibos op de oeverwal van de Vecht, bestaand uit zavel (zandige klei). Hier groeien veel zogenoemde stinzenplanten. De bekende natuurbeschermer Jac. P. Thijssse schreef in zijn Verkade-album De Vecht: "Behalve het eigenlijke slotpark ligt er nog een mooi boschje wat meer zuidoostwaarts op Utrecht aan ... het heele bosch wemelt van de vogels."

Rechtdoor: Dorpsstraat

19. Kerk van Oud-Zuilen

In 1654 liet Adam van Lockhorst, de toenmalige kasteelheer, een nieuwe kerk bouwen op de plaats van een oude kapel. In 1771 trouwde hier Belle van Zuylen met Charles-Emanuël de Charrière. Op oudejaarsavond 1847 brandde het kerkje af. Een jaar later is, met behoud van de oude muren, het huidige kerkgebouw opgetrokken. Op de gevel staat o.a. het wapen van de familie Van Tuyll van Serooskerken.

20. Zuylenburg en Swaenen-Vecht

Net voorbij de oprijlaan naar Slot Zuylen staan aan de Dorpsstraat de herenhuizen Zuylenburg en Swaenen-Vecht. Zuylenburg dateert uit de 18e eeuw en is in neoclassicistische stijl gebouwd. Links achter het pand staat het voormalig koetshuis. Swaenen-Vecht diende ooit als pastorie; de trapgevel en de pilasterpoort dateren uit de 17e eeuw. Een gebeeldhouwde en gekleurde gevelsteen toont de “vechtende zwanen” waarnaar het huis genoemd is.

Rechtsaf: Tournooiveld

21. Slangenmuur

Langs de oprijlaan van Slot Zuylen is de 120 meter lange slagenmuur het opvallendste element. Hij werd rond 1740 aangelegd om subtropische vruchten tegen te kunnen kweken. Ongetwijfeld ging het de Heer van Zuylen niet alleen om de vruchtopbrengst, maar wilde hij zich ook onderscheiden met dit architectonische hoogstandje in zijn tuin. De slagenmuur is in 2006 gerestaureerd en wordt nu weer beplant met oude leifruitsoorten.

Fiets stallen buiten de poort

22. Slotgracht en terras

In de slotgracht, die in open verbinding staat met de Vecht, ligt een praam die herinnert aan de schuiten met huisraad die elk jaar in mei bij het Slot aankwamen. Op het voorplein is goed zichtbaar dat het huis in 1752 tot buitenverblijf in Franse stijl is verbouwd. Achter de linkervleugel ligt het terras, omringd door de slotgracht. Het rust op de fundamenten van het begin van Slot Zuylen, een vierkante woontoren uit ca. 1250. Later diende het huidige terras als bleekveld voor de was. Onder het genot van een drankje heeft u hier een spectaculair uitzicht op het kasteel, de tuin en de omgeving. Daarna kunt u een rondleiding volgen door het kasteel, en een wandeling maken door de kasteeltuin.

